

KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Dergisi
KAYSERİ UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Makale Türü	Derleme	Yıl	2025
Gönderi Tarihi	03.01.2025	Cilt	7
Kabul Tarihi	06.05.2025	Sayı	1
Yayın Tarihi	30.06.2025	ss.	52-69
DOI	10.51177/kayusosder.1612764		

**Bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler üzerine
bir araştırma^{*Δ}**

**A research on regional sustainable development and
local governments**

Aylin TEPECİK¹

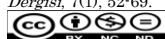
Öz

Yerel yönetimler; bölgesel ekonomilerin gelişmesinde, çevreyi koruma ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğini sağlama sorumluluklarının yanında sürdürülemez sorunlarla mücadele etme, karbon emisyonlarını azaltmada önemli rol oynamaktadır. Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimleri teorik çerçevede inceleyerek bilimsel araştırmaların farklı görüşlerini sunmayı amaçlamaktadır. Literatürde bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimlerin ilişkilendirilmesinde araştırma boşlukları bulunmaktadır. Bu çalışma bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimlerin ilişkisini anlamaya katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için, araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden sistematik literatür taraması kullanılmıştır. Bu çalışmalara ulaşmada Web of Science, Scopus, DergiPark, Google Akademik, Research Gate, Science Direct, Taylor & Francis Online ve TR Dizin veri tabanları kullanılmış, bu veri tabanlarında “bölgesel sürdürülebilir kalkınma” ve “yerel yönetimler” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Taramada yerli ve yabancı literatürde yer alan çalışmalar incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre sürdürülebilir kalkınmada yerel yönetimlerin önemli rol aldığı görülmüştür. İncelenen araştırmalar, genel olarak eğilimlerin belirlenmesi, sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerisi sunmak için yürütülmüştür. Bu sebeple yapılan araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda yerel yönetimlerin bölgelerin gelişimi ve kalkınması noktasında kaynakların verimli ve sürdürülebilir kullanılması, temel hizmetlerin sağlanması rollerinin yanı sıra alandaki güncel çalışmalar yerel yönetimlerin yeşil sürdürülebilirlik ve yeşil kalkınmayı çeşitli görev ve yetki alanlarına dahil ettiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma, Sürdürülebilir Kalkınma, Yerel Yönetimler.

^Δ Yazarlar bu çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmiştir. Aksi bir durumda Kayseri Üniversitesi KAYÜSOSDER Dergisi sorumlu değildir.

¹ Bağımsız Araştırmacı, Yüksek Şehir Plancısı, aylin.tpck9@gmail.com

Abstract

Local governments play an important role in the development of regional economies, protecting the environment and ensuring the sustainability of natural resources, as well as addressing unsustainable problems and reducing carbon emissions. This study aims to present different views of scientific research by examining sustainable development and local governments within a theoretical framework. There are research gaps in the literature in the relationship between regional sustainable development and local governments. This study aims to contribute to understanding the relationship between regional sustainable development and local governments. In order to achieve this goal, systematic literature review, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. Web of Science, Scopus, DergiPark, Google Scholar, Research Gate, Science Direct, Taylor & Francis Online and TR Index databases were used to access these studies, and the keywords “regional sustainable development” and “local governments” were used in these databases. Studies in domestic and foreign literature were examined in the review. According to the research findings, it was seen that local governments play an important role in sustainable development. The reviewed studies were generally conducted to determine trends, identify problems and offer solutions. For this reason, it is thought that the research conducted will contribute to the literature. As a result of the research, in addition to the roles of local governments in the efficient and sustainable use of resources and the provision of basic services in the development and progress of regions, current studies in the field reveal that local governments include green sustainability and green development in various areas of duty and authority.

Keywords: Regional Development, Sustainable Development, Local Governments.

1. Giriş

Sanayileşme ve küreselleşmenin gelişmesiyle birlikte gelişen aşırı kaynak tüketimi, yüksek nüfus seviyeleri, çevre kirliliği, iklim değişikliği, kentsel genişleme, gıda güvenliği, yoksulluk, ormansızlaşma gibi sorunlar sürdürülebilir kalkınmayı başarmak için önemli zorlukları temsil etmektedir (Shi vd., 2019, s. 1; Wang vd., 2020, s. 1). Başarılı bir sürdürülebilir kalkınma küresel ve yerel düzeyde hükümetler, özel sektör ve sivil toplum gibi kurum ve kuruluşların ortaklığına işaret etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı hem bölgesel hem şehir düzeyinde ulusal kalkınmanın temel ilkesi olmuştur. Son zamanlarda dijital teknolojilerin gelişimi ve yaygınlaşmasıyla literatürde akıllı şehir, akıllı uzmanlaşma, akıllı kalkınma gibi kavramlar ortaya çıkmış; inovasyon, yaratıcılık, bilgi, iletişim ve etkileşimin dahil edilmesiyle sürdürülebilir kalkınmanın kapsamını genişletmiştir.

Dünya üzerindeki farklı bölgelerin gelişmişlik seviyeleri farklılık göstermektedir. Bölgeler gelişmişlik düzeyleri açısından az gelişmiş ve gelişmiş bölge olarak sınıflandırılabilir (Işık vd., 2010, s. 6). Bölgeler arası gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılıkların saptanmasında kalkınma derecesini ölçen göstergelerden yararlanılmaktadır. Bu göstergeler; yaşam standardı, toplumsal mal ve hizmetlerin üretimi ve tüketimi, sosyal ve kültürel etkinlikler, doğal ve coğrafi faktörler, demografik veriler, kurumsal ve politik yapılar şeklinde sıralanabilmektedir (Arslan, 2005, s. 282). Bölgeler arası gelişmişlik farklarının dengeli yapıya kavuşturulması, ekonomik kalkınmanın sağlanmasında çeşitli politika ve araçlar kullanılmıştır. Bu araçlardan başlıcaları; bölge kalkınma planları, yatırım teşvikleri, kalkınmada öncelikli yöre, organize sanayi bölgeleri, kurumsal sosyal sorumluluk, kırsal kalkınma projeleridir (Tutar & Demiral, 2007, s. 71). Politikaların temel amacı ekonomik açıdan geri kalmış bölgelerin kalkınmasının sağlanmasıdır. Günümüzde bölgesel kalkınma hareketleri tavandan tabana olan geleneksel modelden kurtulup tabandan tavana yenilikçi modele geçiş yapmış; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası aktörlerin katılımıyla

gerçekleşebilecek süreç haline gelmiştir (Tutar & Demiral, 2007, s. 65; Işık vd., 2010, s. 10). Devletlerin gelişmişlik seviyelerini artırma yolunda yerel aktörlere önem verilmesi ve yerel yönetimlerin yetkilerinin arttırılması gerektiği belirtilmektedir (Zengin vd., 2014, s. 97). Yerel yönetimler, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, firmalar, araştırma merkezleri ve sivil toplum örgütleri bölgenin ekonomik kalkınmasında ana faktörleri oluşturmaktadır. Yerel yönetimler tüm bölgesel birimlerin daha dinamik ekonomik kalkınması için dengeli kalkınmayı sağlamakla görevlidirler. Bu doğrultuda çalışmanın araştırma soruları: (1) bölgesel sürdürülebilir kalkınmada yerel yönetimlerin rolleri nelerdir? (2) bölgesel sürdürülebilir kalkınmayı teşvik eden yerel girişimler nelerdir?” şeklinde iki adet alt soru geliştirilmiştir. Çalışma, bölgesel sürdürülebilir kalkınmada yerel yönetimlerin rolünün önemine dikkat çekmektedir. Çalışmanın kavramsal çerçevesini bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler kavramları oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada ilk olarak giriş bölümüne yer verilmiştir. Ardından literatür taramasının yapıldığı bölümde bölgesel kalkınma, bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimlere ilişkin genel açıklamalara yer verilmiştir. Daha sonra sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler ilişkisine odaklanılmıştır. Çalışmada sistematik literatür taraması yapılarak bulgulara ulaşılmıştır. Son bölüm olarak tartışma ve sonuç kısmında, araştırmalardan elde edilen bulgular değerlendirilmekte gelecekteki çalışmalar için öneriler sunulmaktadır.

2. Literatür taraması

Bölgesel kalkınma; ülke bütününde yer alan bölgelerin, çevre bölgeler veya dünya ile karşılıklı etkileşimi sonucu oluşan bölge vizyonunu dikkate alan, katılımcılık ve sürdürülebilirliği temel ilke edinen ve insan kaynaklarının geliştirilmesi yoluyla bölge refahının yükseltilmesini amaçlayan çalışmalar bütünüdür (Devlet Planlama Teşkilatı, 2003, s. 250). Bir başka tanıma göre bölgesel kalkınma; belirli bir bölgede yedi boyut sunan bütünsel topluluk kalkınmasını temsil etmektedir; sosyal, ekonomik, çevresel, tıbbi, teknolojik, kültürel ve rekreasyonel (Davidescu vd., 2020, s. 3). Bölgeler arasında iktisadi, fiziki, sosyal ve politik açılardan farklar bulunmaktadır. Daha açık bir ifadeyle dünya üzerinde herhangi bir bölge içerisindeki farklı ülkelerde veya herhangi bir ülke içerisindeki farklı bölgelerde gelişmişlik farklılıkları görülmektedir. Az gelişmiş bölgelerde ekonomik yapının tarıma dayalı, sermayenin kıt, nüfus artışının yüksek olması ve dışarıya sürekli göç vermesi gibi nedenler bu tür bölgelere sahip ülkeler için bölgesel kalkınmanın önemini ortaya koymaktadır (Tutar & Demiral, 2007, s. 67). Bölgesel kalkınma anlayışının temelini, bölgelerarası gelişmişlik düzeyi ve gelir farklılıklarını en aza indirme amacı oluşturmaktadır (Sevinç, 2011, s. 40). Bu amaçla özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, gelişmişlik farklılıklarını en aza indirecek politika düzenlemelerine gitmişlerdir. Bu politikaların en önemlileri; geri kalmış bölgelere yönelik teşvik ve özendirme, özel yatırım desteklemeleri ve bölgelerin içsel potansiyellerine yönelik yatırımların desteklenmesine yönelik oluşturulan politikalar (Sevinç & Azgün, 2012, s. 17). Bölgesel kalkınma politikası; bölgelerin ve yerel potansiyelin değerlendirilmesi, yaşam koşullarının iyileştirilmesi yoluyla sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanmasını ve az gelişmişliği azaltmayı amaçlayan yerel ve merkezi hükümetler tarafından farklı aktörlerin iş birliğiyle planlanan ve desteklenen bir dizi önlemleri temsil eden mekanizmadır (Popa & Popescu, 2013; Sabic & Vujadinovic, 2017, s. 470). Günümüz bölgesel kalkınma politikaları yerel/bölgesel dinamiklerin tespiti ve harekete geçirilmesine vurgu yapmaktadır.

Bölgesel kalkınma, ekonomik kalkınmanın hem bir ürünü hem de bir süreci olarak değerlendirilmektedir (Sevinç, 2011, ss. 40-41). Ekonomik kalkınmanın bir ürünü olarak değerlendirildiğinde; bir bölgenin iş olanaklarının, demografik göstergelerinin, refah seviyesinin, yatırım hacminin, yaşam kalitesinin, çalışma koşullarının eskisine göre daha iyi duruma gelmesini ifade etmektedir. Bir süreç olarak değerlendirildiğinde; endüstrinin desteklenmesi, altyapının iyileştirilmesi, işgücü ve pazarın geliştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Stimson vd., 2006, s. 4).

Sürdürülebilir bölgesel kalkınma göstergeleri üç temel değişkene dayanmaktadır: a) Ekonomik büyümeye ilişkin olarak bölgesel gayri safi yurt içi hasılanın ölçülmesi, b) sosyal boyuta ilişkin olarak bölgesel işsizlik düzeyinin ölçülmesi, c) çevresel boyutuna ilişkin bölgesel CO2 emisyon düzeyinin belirlenmesidir (Romao & Neuts, 2017, s. 67). Bölgeler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak için geri kalmış bölgelerin gelişmesi ülke ekonomisi için önemlidir. Bölgesel kalkınmada ekonomik paradigma ele alınırken istihdam, sosyal ilerleme, yaşam kalitesi, doğaya saygı ilkeleriyle yeniden değerlendirmek gerekmektedir (Davidescu vd., 2020, s. 4).

Nijkamp vd. (1990) bölgesel sürdürülebilir kalkınmayı mekân ve refah açısından tanımlamış; mekân açısından bölgesel sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynakların ve çevrenin potansiyel ve kısıtlamalarını yansıtırken, refah açısından bölgesel nüfusun kabul edilebilir refah seviyesine ulaşmasını sağlayan kalkınmayı içermektedir. Giaoutzi ve Nijkamp (1993) bölgesel sürdürülebilir kalkınmayı belirli bir coğrafi alanda kritik olarak kabul edilen üç genel alana göre tanımlamaktadır: a) ekonomik sürdürülebilirlik; b) sosyal adalet; c) çevrenin korunması. Smutko (1994) bölgesel sürdürülebilir kalkınma; bölgenin çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerinin göz önünde bulundurulmasını gerekli kılmaktadır. Clement vd. (2003) sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin bölgesel kalkınma uygulamalarına entegre edilmesi olarak tanımlamışlardır. Çetin (2006) bölgesel düzeyde uygulanabilme özelliğine sahip ekolojik bir sürdürülebilir kalkınma anlayışı olarak tanımlamaktadır. Jovovic vd. (2017) bölgesel kalkınmada sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek için çevrenin önemini vurgulamıştır.

Kamu yönetimi yapılanması içinde birden fazla yönetim birimi bulunmaktadır. Ülkelerin benimsemiş oldukları yönetsel yapıda kamusal mal ve hizmetlerin sunum alanlarından birisini yerel yönetimler oluşturmaktadır. Bu yapılanma içindeki bir diğer hizmet birimi merkezi yönetimdir. Merkezi yönetim; ülke genelindeki hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu iken alt kademedeki yönetim birimleri bölgesel ya da yerel hizmetlerin yürütülmesinden sorumludur (Kaya & Güler, 2022, s. 41). Ülkenin çeşitli bölgelerindeki yerel yönetim birimlerinin dengeli, hukuka uygun ve verimli kamu hizmeti sunmasını sağlamak merkezi yönetimin başlıca görevleri arasında yer almaktadır (Mutlu, 2015, ss. 474-475).

Küreselleşme sürecinin beraberinde getirdiği yerelleşme sürecinin etkisiyle kamu hizmetlerinin sunumunda önemli dönüşümler meydana gelmiş, kamusal hizmetlerin sunumunda yerel yönetimlere, sivil toplum kuruluşlarına ve özel sektör kuruluşlarının rollerinde genişleme olmuştur (Sezer & Vural, 2010, s. 217). Ek olarak iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, kent nüfusunun hızla artması, vatandaşların kamusal hizmet taleplerinin artması ve çeşitlenmesi kentsel hizmetlere olan talebi artırmıştır. Yerel yönetimler; merkezi yönetimin dışında yerel topluluğun ortak ihtiyacını karşılamak amacıyla oluşturulan karar organlarını halkın seçtiği özerk bir yönetim biçimidir (Çiçek, 2014, s. 54). Yerel yönetimlerin özerkliğinin temelinde; merkezi yönetimin sakıncalarının azaltılmak istenmesi, yürütecekleri hizmetleri kendi

sorumlulukları ve ülke yararları doğrultusunda düzenleme hakları yer almaktadır (Parlak, 2014, s. 18).

Yerel toplumların kendilerini en yakından ilgilendiren işler hakkında karar aldıkları bir örgütlenme biçimi olan yerel yönetimler, bu nitelikleriyle demokrasinin doğup geliştiği ve pratiğe dönüştüğü platformlardır. Hemen her toplumda örgütlenmiş kurumlar olarak yer alan yerel yönetimler, demokratik yönetim yapısının temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Ülkelerin demokrasi seviyesi yerel yönetimlerin gücü ve etkinliği ile ilişkilendirilmektedir. Bir başka açıdan yerel toplulukla ilgili karar alma süreçlerinde halkın katılımına olanak verilmesi yerel yönetimlerin demokrasiyle ilişkilendirilmesinin önemli bir nedenidir (Parlak, 2014, s. 18). Demokratik bir yerel yönetim, yerel toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamak ve yerel hizmetler sunmak için kurulan, genel bir yetkiyle yerel halkın yararına hiçbir ayırım gözetmeden yerine getirmektedir (Türk, 2024, s. 434). Kentlerin yönetiminde etkin kuruluşlar olan yerel yönetimler; kentin ve kentlinin ihtiyaçlarını potansiyelini bilen, kentlerdeki kaynakların nasıl planlanıp etkin kullanılabileceğine dair kentsel bilgiyle donatılmış aktörlerdir.

3. Bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler ilişkisi

Bölgesel sürdürülebilir kalkınma sürecinde bölgesel aktörler hayati fonksiyona sahiptir (Çetin, 2006, s. 16). Bölgesel aktörler (sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, yerel sanayi, araştırma kuruluşları) bölgesel potansiyel ve dinamiklerle kurdukları iş birliği ve ortaklıklarla bölgesel sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinin temelini oluşturmuşlardır. Belirli bölgede yaşayan bireyler arasındaki sosyal etkileşim, vatandaş katılımı, girişimcilerin mekânsal olarak yakınlığı, yerel kimlik duygusu, yerel aktörlerle yakın sosyal ilişkiler, bölgesel işletmelerle iş birliği bölgelerin gelişmesi ve ilerlemesi için çok önemlidir (Sabir & Vujadinovic, 2017, s. 467). Sürdürülebilirlik uygulamalarında finansal kapasiteyi sağlamak için vatandaş katılımı önemlidir (Rodriguez-Plesa vd., 2022, s. 4).

Kentlerin ya da bölgelerin kalkınma süreçlerinde göz önüne alınması gereken unsurlar; kent kimliğinin belirlenmesi, yerel yönetimin hizmet alanını ve hedef kitlesini doğru tanımlaması ve strateji tespitinin iş birliğine dayalı oluşturularak iyi uygulama örneklerinin sergilenmesidir (Zengin vd., 2014, s. 107). Sınırları tanımlanmış alanda bölgelerin rekabet edebilirliği ve kalkınmayı sağlamak için bölgeselleşme ve yerelleşme politikaları belirlenmiştir. Bu çerçevede bölgesel eşitsizliklerin azaltılması için rekabet ve istihdamda iyileştirmeyi teşvik eden projeler geliştirilmeye başlanmıştır. Küreselleşme süreci ile gelişen yerelleşme anlayışında yerel kimlik özelliklerinin ve dinamiklerinin ön plana çıkartılması vurgulanmaktadır. Bir bölgedeki bireye ait olma duygusu bölgesel ilerlemeye katkıda bulunmaktadır (Sabir & Vujadinovic, 2017, s. 469).

Bölgesel büyümenin sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde gerçekleştirilmesi için istihdam, araştırma ve geliştirme, iklim değişikliği, eğitim, enerji sürdürülebilirliği, yoksulluk, sosyal dışlanma ile mücadele edilmesi gerekmektedir (Romao & Neuts, 2017, s. 64). Üretim süreçlerinde ve enerji arzında küresel şirketlere bağımlılığın yüksek olmasının doğal kaynakları ve çevre kalitesini etkilemesi muhtemeldir. Bu noktada yerel yönetimlerin yerel ekonomiyi geliştirmeye yönelik projeler geliştirme, toplumun sürdürülebilir dönüşümünü kolaylaştırma, yönetme, planlama, teşvik etme, etkin ve verimli şekilde kullanılmasına yönelik uygulamalar geliştirme sorumlulukları bulunmaktadır.

Yerel yönetimler; topluluklarındaki sosyal, ekonomik ve çevresel sorunları ele almaktan, refahı sağlamaktan sorumludur. Yerel yönetimlerin; bölgelerdeki ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, sera gazı emisyonlarının azaltımı, enerji tasarrufu, atık yönetimi, çevre dostu ulaşım sistemlerinin kullanımı gibi çevresel uygulamaları teşvik etmenin yanında kurumsal kapasiteyi geliştirmek ve yaygın olarak benimsenmesini sağlama çabaları bulunmaktadır. Du vd. (2024) yerel yönetimlerin daha fazla sürdürülebilirliğe ulaşması için temel strateji olarak yeşil kalkınma davranışını tanımlamışlardır. Yeşil kalkınma davranışıyla; sera gazı emisyonlarını azaltmayı, enerji verimliliğini, işletmelerin üretim yöntemlerini yeşillendirmeyi, yerel halkı sürdürülebilir yaşam tarzına teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Yeşil kalkınma davranışını uygulamada yerel yönetimler kritik rol almalarına rağmen, sürdürülebilirlik politikalarının söylemi ve uygulanması arasında hala kalıcı bir kopukluk bulunduğu dikkat çekmişlerdir. Birçok ülke iklim değişikliğine tepki vermek için yeşil kalkınma planları ve strateji geliştirme yönünde adımlar atmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmaların analizine ilişkin bilgiler Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: *Sürdürülebilir Kalkınma ile Yerel Yönetimler İlişkisine Dair Literatür Tarama Tablosu*

Araştırmacı(lar)	Araştırmanın Başlığı	Araştırmanın Bulgusu
Çetin (2006)	Teori ve uygulamada bölgesel sürdürülebilir kalkınma	Bölgelerde ortak bir sürdürülebilir kalkınma anlayışına sahip olabilmek için yerel ve bölgesel aktörler ile dinamikler arasındaki iş birliği ve ortaklıkların bölgesel sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinin temelini oluşturduğu sonucuna varmıştır.
Horlings & Padt (2013)	Leadership for sustainable regional development in rural areas: bridging personal and institutional aspects	Çalışmada, bölgesel sürdürülebilir kalkınmanın başarılı şekilde uygulanması için güçlü siyasi liderin önemi vurgulanmıştır.
Sabic & Vujadinovic (2017)	Regional development and regional policy	Çalışmada, özel ve kamu kurumları, üniversiteler ve yerel sanayi arasında, hükümetle yerel şirketler ve firmalar arasındaki iş birliğinin bölgenin refahının artmasında önemli olduğu belirtilmektedir.
Romao & Neuts (2017)	Territorial capital, smart tourism specialisation and sustainable regional development: Experiences from Europe	Doğal ve kültürel özellikler, inovasyon kapasiteleri ve uzmanlaşma kalıpları (akıllı uzmanlaşma) ile ilgili bölgesel hassas kaynakların, bölgesel sürdürülebilir kalkınmaya katkıları incelenmiş; çalışma sonucunda bilgi ve iletişim teknolojileri, akıllı turizm deneyimlerini (akıllı kalkınma) ve ilgili sektörlerle bağlantılarını içeren ürün ve hizmetlere bilgi ve yeniliklerin entegrasyonu yoluyla katkıda bulunabileceği sonucuna varmışlardır.

Tablo 1 (Devamı)

Araştırmacı(lar)	Araştırmanın Başlığı	Araştırmanın Bulgusu
Shi vd. (2019)	An Integrated Indicator System and Evaluation Model for Regional Sustainable Development	Bölgelerin sosyal ve üretim altyapısı durumu, bölgeye gıda, yakıt ve enerji kaynaklarının sağlanmasının sürdürülebilir bölgesel kalkınmayı sağlamada en önemli konular olduğu belirtilmektedir.
Liu vd. (2020)	Analyzing government role in rural tourism development: an empirical investigation from China	Çalışmada merkezi ve yerel düzeydeki hükümetlerin kırsal turizm gelişimindeki rolleri incelenmiş, yerel yönetimlerin kırsal turizmin gelişmesinde hizmet rolü üstlendiği ve bu gelişmeyi desteklemek amacıyla merkezi ve yerel yönetimlerin birbiriyle iş birliği yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.
Wang vd. (2014)	Sustainability leadership in a local government context: the administrator's role in the process	Yerel yöneticilerin sürdürülebilirlikteki rolü vatandaşları vizyon ve planlamaya dahil etme, uygulamada teknik uzmanlığı artırma, finansal kaynakları harekete geçirme, yönetsel uygulama kapasitesi geliştirme faaliyetleri ve alt rolleri olduğu sonucuna varılmıştır.
Revell (2013)	Promoting sustainability and pro-environmental behaviour through local government programmes: examples from London, UK	Sürdürülemez sorunları ele almada, karbon emisyonlarını azaltmada, yerel çevre politikaları oluşturma ve düzenlemede yerel yönetimlerin önemli rol üstlendiği belirtilmiştir.
Raszkowski & Bartniczak (2018)	Towards sustainable regional development: economy, society, environment, good governance based on the example of polish regions	Sürdürülebilir kalkınma kavramının bölgesel kalkınma için teşvikler sağlayan çok sayıda bileşeni içerdiği belirtilmiştir. Bunlar; gayri safi yurt içi hasılanın büyümesi, Ar-ge harcamalarının artması, istihdam artışı, yoksulluğun önlenmesi, doğurganlık oranının artması, doğal çevreye odaklanma, STK'ların etkin işleyişidir.
Du vd. (2024)	What drives the green development behavior of local governments? A perspective of grounded theory	Yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma davranışlarını gerçekleştirmede etkili olan unsurları incelemiş, yerel yönetimlerin yeşil politikaların yürürlüğe konulması ve uygulanmasında, sürdürülemez konuları ele almada, karbon emisyonlarını azaltmada, iş dünyasının ve toplumun sürdürülebilir dönüşümünü kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 1 (Devamı)

Araştırmacı(lar)	Araştırmanın Başlığı	Araştırmanın Bulgusu
Azzahiroh vd. (2021)	Local government understanding in regional development planning: systematic literature review	Yerel yönetimlerin bölgesel kalkınma planlamasındaki rolü incelenmiş, çalışmada bir alanda konut gelişiminin planlanmasında, destinasyonların gelişimini yönetmek ve koordine etmek, kentsel dayanıklılığı kurumsallaştırmada, turizm sektörünü geliştirmek ve kentsel gelişmeyi hızlandırmak için planlamada aktif rol oynadığı sonucuna varmışlardır.
Meng vd. (2024)	Urban resilience under local government competition: A new perspective on industrial resilience	Yerel yönetimlerin rekabetçi davranışlarının kendi bölgelerindeki ekonomik büyümeye olumlu ve olumsuz katkılarını incelemiş, yerel yönetimlerin altyapı, inşaat ve gayrimenkul yatırımı, arazi finansmanı, sosyal sermaye çekme, ileri teknoloji yoluyla yerel ekonomik kalkınmaya katkıda bulunduğu sonucuna varmışlardır.
Ergen (2021)	Ekolojik dengeyle uyumlu yeşil bütçeler ve yerel yönetim uygulamaları	Çalışmada yerel yönetimler için sürdürülebilir bir yöntem olarak geliştirilen yeşil bütçeleme sistemi incelenmiş, yeşil bütçeleme sisteminin kaynak yönetimini daha verimli hale getirmeyi amaçlayan uygulamalardan olduğu sonucuna varmıştır.
Hayta & Demiren (2024)	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Faaliyetleri	Sürdürülebilir kalkınma hedeflerini uygulamak için yerel yönetimlerin temel rolleri; sürdürülebilir kalkınma hedeflerine dair farkındalık oluşturmak, sürdürülebilir kalkınma amaçlarını veya ilkelerini stratejik planlarına entegre etmek ve paydaş yönetiminin sağlanması gerektiği belirtilmiştir.
Şamat & Demirel (2024)	Stratejik Planlama ve Sürdürülebilirlik İlişkisinin Yerel Yönetimlere Yansıması	Çalışmada stratejik planlama ve sürdürülebilirlik kavramları arasındaki ilişkinin yerel yönetimler üzerindeki etkileri incelenmiş, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının yerel yönetimlerle doğrudan bağlantılı olduğu sonucuna varmışlardır.
Sabet & Haksar (2024)	The performance of local government, social capital and participation of villagers in sustainable rural development	Çalışmada sosyal sermayenin sürdürülebilir kırsal kalkınma üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yerel yönetimler tarafından, sosyo-ekonomik planların yürütülmesine duyulan toplumsal güvenin artması, köylülerin planlama sürecine katılımı, köylülerin sosyal faaliyetlere katılımı bu sürece etki eden önemli faktörlerden olduğu belirtilmiştir.

Tablo 1 (Devamı)

Araştırmacı(lar)	Araştırmanın Başlığı	Araştırmanın Bulgusu
Kaya & Alptürker (2023)	Yerel kalkınma ve turizmde yerelleşme sürecinde turizm taşıma kapasitesinin önemi üzerine bir değerlendirme	Çalışmada sürdürülebilirlik perspektifinde yerel kalkınma ve yerelleşmenin turizm için önemi incelenmiş, yerel kalkınmada önemli aktörlerden biri olan yerel yönetimlerin turizmin gelişmesinde etkin role sahip olduğu belirtilmiştir.
Arslan & Çetiner (2021)	Bölgesel kalkınmada yerel yönetimlerin rolü: Konya örneği	Çalışmada kalkınmada yerel yönetimlerin üstlendikleri roller ve karşılaşılan sorunlar analiz edilmiş, yerelde hizmet sağlama noktasında yerel aktörlerin kaynak sıkıntısı çekme ve ortaklaşa çalışmada zorluklar yaşadığı sonucuna varmışlardır.
Çelik Efşan & Yılmaz (2021)	Yerel yönetim birimi olarak belediyelerin kentlerin yerel kalkınmasındaki etkilerinin değerlendirilmesi üzerine bir inceleme	Yerel yönetim birimi olarak belediyelerin sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkileri incelenmiş, belediyelerin kalkınmadaki rolüne değinilmiş ve kalkınma konusunda belediyelerin yapabileceği hususlara dair öneriler geliştirmişlerdir.
Parlak Ünlü & Karadağ (2022)	Sürdürülebilir kalkınma ve sosyal belediyeçilik kapsamında batı Karadeniz belediye hizmetlerinin incelenmesi	Çalışmada Batı Karadeniz bölgesinde yer alan belediyelerin dezavantajlı gruplara yönelik hizmetleri sürdürülebilir kalkınma ve sosyal belediyeçilik kapsamında incelenmiş, araştırma sonucunda belediyelerin dezavantajlı gruplarına yönelik belli oranlarda sosyal hizmet ve sosyal yardım çalışmalarının bulunduğu, hizmetlerin çeşitliliği, güncelliği ve sürdürülebilirliği konusunda belediyeler arasında farklılıklar olduğu sonucuna varmışlardır.

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda, kalkınma sürecinde yerel yönetimlerin rolüne ilişkin yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde kırsal ve kentsel bölgelerin gelişimi, işleyişi ve geleceğinde, sosyal ve ekonomik kalkınmanın sağlanmasında yerel yönetimlerin belirleyici rolünün bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin kaynakların verimli ve sürdürülebilir kullanılması, temel hizmetlerin sağlanması rollerinin yanı sıra literatürdeki güncel çalışmalar yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma davranışlarını gerçekleştirmede, sürdürülemez konuları ele almada, yeşil sürdürülebilirlik, yeşil politika ve yeşil kalkınmayı çeşitli görev ve yetki alanlarına dahil ettiğini ortaya koymakta bu bakımdan literatürdeki diğer çalışmalardan farklılık arz etmektedir.

Yerel yönetimler arasındaki GSYİH rekabetinin etkileşimi, mali politikaların iyileştirilmesini teşvik ettiği, kurum vergilerini azaltma ve işletmelerde teknolojik yeniliği teşvik etmede dolaylı da olsa yerel ekonomik kalkınmaya olumlu katkı sağlamaktadır (Meng vd., 2024, s. 2). Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için yerel

yönetimler önlemler almakta ve sürdürülebilirliği teşvik etmek için politika, strateji, plan ve programlar geliştirmektedir. Bunlara ek olarak hükümetler yerel toplulukların dayanıklılığını artırmaya yönelik önemli girişimlerde bulunmaktadır.

Çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine yönelik yerel yönetimlerin önemini vurgulayan çalışmalar; 1972’de İsveçre’nin Stockholm Kenti’nde BM Çevre Konferansı düzenlenmiştir. Konferansta dolaylı olarak da olsa yerel yönetimlerin sürece ilişkin önemi “bütün düzeyde insanlar, topluluklar ve girişimler” ifadesi ile; Habitat I Konferansı’nda yerel yönetimlerin siyasi ve mali açıdan güçlendirilmesini, 1987’de yayımlanan Brundtland Raporu’nda yerel yönetimlerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi gerektiği, 1992’de gerçekleşen Rio Yeryüzü Zirvesi’nde sürdürülebilir kalkınma 21. Yüzyılın ortak hedefi benimsenmiş, bu hedefe ulaşılmasına yönelik Gündem 21 imzalanmış, merkezi hükümet ve yerel yönetimlerin eşit roller üstlenmeleri gerektiği, Gündem 21 başlıklı Eylem Planı’nda yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarının genişletilmesi, 1996 yılında BM Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı’nda merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ortaklık meselesi ele alınmış, bu konferans ile eş zamanlı olarak Yerel Gündem 21 uygulamaları başlatılmıştır (Kutluay-Tutar vd., 2022, s. 474; Yücel, 2022, s. 33). Gündem 21 eylem planında 28. Bölümde “Gündem 21’in desteklenmesinde yerel yönetimlerin girişimleri” ifadesi kullanılmış, Gündem 21’de ele alınan problemlerin ve çözümlerin büyük bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımı ve iş birliği temel dayanak kabul edilmiştir. Yerel Gündem 21 Projesi, yerel düzeyde kalkınma sorunlarının çözümü için uzun dönemli stratejik planların hazırlanması ve uygulanması yoluyla katılımı ön planda tutan çok sektörlü bir süreç olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla yerel toplulukların kalkınma girişimlerinin yönetimi ve kontrolünde yerel aktörler önemli role sahiptir. Bu noktada yerel girişimler, firmaların bölgeye gelmesini, sosyal ekonominin büyümesini ve yerel girişimcilik kapasitesinin artmasını teşvik etmekle birlikte projelerin tasarımı ve uygulanmasında yerel katılımın artmasına ve kalkınma ajansları gibi kuruluşların oluşturulmasına da katkıda bulunmaktadır (Vazquez-Barquero & Rodríguez-Cohard, 2016, s. 1140). Yerel kalkınmaya yönelik projelerde kalkınma ajanslarının yanında sivil toplum kuruluşları, özel şirketler, yerel yönetimler, yerel sanayi, yerel bankalar, araştırma kuruluşları, üniversiteler yer almaktadır. Nitekim bölgesel sürdürülebilir kalkınma dinamik bir kavram olup, belirli bir alana ait yerel topluluklar içinde faaliyet gösteren tüm kuruluşlarla gerçekleştirilir (Botha vd, 2020, s. 6). Diğer yandan bölgelerin sürdürülebilir kalkınması için bölgesel ekonomik sektörlerle bağlantıları güçlendirmek ve turizmde katma değeri artırmak önemli görülmektedir (Romao & Neuts, 2017, s. 64).

1990 yılında kurulan Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi tarafından yerel yönetimler için sürdürülebilirlik politikalarının uygulanmasını destekleyen bir yöntem olarak yeşil bütçeleme yaklaşımı geliştirilmiştir (Ergen, 2021, s. 62). Yeşil bütçeleme sistemi, yerel yöneticilerin için çevreye duyarlı bütçeleme sistemi olarak tanımlanmaktadır. Çalışmada yeşil bütçe sisteminin geleneksel bütçe sisteminden farkı birinin ekonomik etkinliğe odaklanırken diğerinin daha az çevresel maliyetle sürdürülebilirliğe ve toplumsal refaha odaklandığı ifade edilmiştir. Wang vd. (2012) Amerikan şehirlerinde sürdürülebilir kalkınmanın uygulanmasında kapasite geliştirmenin önemli bir girişim olduğunu vurgulamaktadır. Kalkınma sürecinde başarıya ulaşmak için bölgenin rekabetçi üstünlüğünün olduğu alanların belirlenmesi, bu alanlarda uygulanabilir kalkınma stratejilerinin oluşturulması amacıyla akıllı uzmanlaşma stratejileri uygulanmaya başlamıştır (Kutgi & Maden, 2018, s. 143). Bu strateji kapsamında bölgenin yüksek potansiyel taşıyan faaliyetlerde uzmanlaşması ve

yüksek teknolojiye sahip olmayan bölgelerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Sürdürülebilir kalkınma açısından akıllı uzmanlaşma stratejisi, bölge ekonomisi kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Diğer taraftan, Cömertler (2024, s. 101)'e göre akıllı uzmanlaşma, kentsel bölgelerden ziyade kırsal bölgeler için çok daha önemlidir. Çalışmada günümüzde akıllı uzmanlaşma kavramının kırsal alanlarda uygulanmaya başlandığı ve akıllı yaklaşımlarla kırsal kalkınmaya katkıda bulunabileceği belirtilmiştir. Diğer yandan, kırsal alanların sürdürülebilir gelişmesine yönelik akıllı paradigmlar ve bu alanları cazip hale getirmeye yönelik politikalar ve girişimler başlatılmıştır. Akıllı köy girişimleri bunlardan biridir. Kırsal alanlarda akıllı uzmanlaşma ile ilgili bir kavram olan akıllı köyler, sürdürülebilir uygulamalara öncelik veren, çevrenin korunmasını sağlamanın yanında erken uyarı sistemleri ile acil ve afet durumlarında müdahale etmeye yardımcı olan ve doğal afetlere karşı kırsal toplulukları dirençli kılma gibi faydaları bulunmaktadır (Cömertler, 2024, s. 104).

4. Tartışma ve sonuç

Tüm dünyada, yaşanan değişim dönüşümlerle birlikte nüfus artmaya devam etmekte gerek insan faaliyetlerinden gerek ulaşımdan kaynaklanan karbon emisyonları da günden güne artmaktadır. Gerçekleştirilen bu faaliyetler iklim değişikliği sorununa kaynaklık etmektedir. Bölgelerde dengeli ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi, toplum sağlığının iyileştirilmesi için yalnızca iklim değişikliğiyle değil istihdam, eğitim, yoksulluk, sosyal dışlanma, enerji tüketimi gibi çevre üzerinde negatif etki oluşturan sorunlarla da mücadele edilmesi gerekmektedir. Geniş bir perspektiften bakıldığında çevresel etkileri azaltmak için çevre dostu akıllı uygulamalar önerilmektedir. Bu noktada yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir.

Araştırma bulgularına bakıldığında, alandaki güncel çalışmalar yerel yönetimlerin iklim değişikliğine tepki vermek için yerelde çevresel sürdürülebilirliği sağlayabilen yeşil kalkınma uygulamalarına ve yeşil bütçeleme sistemlerine yer verdiği görülmektedir. Bununla birlikte, dünya üzerindeki birçok yerel yönetim, sürdürülebilir enerji ve iklim değişikliği eylem planları hazırlayarak sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Ancak, yerel yönetimlerin karbon emisyonlarını azaltma, çevreyle dost politikalar üretme, yeşil sürdürülebilirlik stratejilerini uygulamadaki kritik rollerine rağmen söylem ile uygulama arasında kopukluk yaşandığı belirtilmiştir. Yerel yöneticiler, eylem ve söylem birliğini sağlamalı, yeşil kalkınmayı çeşitli görev ve yetki alanlarına dahil ederek kısa, orta ve uzun vadeli hedef ve stratejiler geliştirmelidir. Yerel yönetimler yeşil büyüme stratejileri oluşturabilir, çevre üzerinde hasara neden olan olumsuz etkilere karşı karbon vergisi uygulayabilirler. Literatürde, son yıllarda gerek yerel ölçekte gerek bölgesel ölçekte sürdürülebilir gelişmeye yönelik inovasyonu, uzmanlaşmayı ve girişimciliği öneren politika ve stratejiler geliştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda yerel yöneticilerin sürdürülebilir kalkınma davranışlarını gerçekleştirme çabaları oldukça önemlidir. Böylelikle halkın hizmetlere daha kolay ulaşmasını sağlayabilecek ve hizmet maliyetlerini azaltabileceklerdir.

Bununla birlikte çalışmalardan elde edilen bir diğer tespit, yerel yönetimler kamusal hizmet sunumunda dijital teknolojilerin gelişimi ve yaygınlaşmasıyla birlikte geleneksel yönetim anlayışından modern yönetim anlayışına geçilmesi yönünde radikal değişimler yaşandığı görülmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin teknolojiyi etkin kullanmaları hizmet sunumunda oldukça önemlidir. Akıllı şehir uygulamalarıyla; zamandan tasarruf sağlama, ucuz ve erişilebilir olma, iş, eğitim, sosyal açılardan

fırsatlar sunma, yaşam kalitesinde iyileşme gibi sorunlara çözüm getirme potansiyelleri artacaktır. Bu doğrultuda yerel yönetimler akıllı şehir uygulamalarını hayata geçirmelidir. Yerel yönetimler akıllı şehir uygulamalarının yanında yönetim sistemine sürdürülebilir uygulamaları da dahil etmelidir. Bu uygulamalardan biri yeşil bütçeleme uygulamalarıdır. Yerel yönetimler yeşil bütçeleme sistemi ile çevre dostu politikalar üreterek hem çevresel değerleri hem de mali değerleri koruyarak kaynakların etkin kullanımı sağlanabilir. Doğal kaynakların tahribatını önleme, koruma, politika araçlarıyla cezai yaptırımlar uygulanarak yerel düzeyde çevresel sürdürülebilirlik sağlanabilir. Yöneticiler topluluklarındaki halkın ihtiyaç duyduğu kamusal hizmetlerin belirlenmesi ve önceliklendirilmesinde hem bir politika aracı hem çevre yönetimi için bir araç olan yeşil bütçeleme uygulamalarını kendi yerel sınırları içinde uygulamalıdır. Uygulamanın daha etkin olabilmesi için yerel yöneticiler, diğer bölgesel aktörleri ve vatandaşları gerek uygulama sürecinde gerek kararların alınmasında sürece dahil etmelidirler.

Bölgelerin kendilerine özgü kaynaklarını ve dinamiklerini en verimli şekilde değerlendirerek kalkınmalarını vurgulayan akıllı uzmanlaşma stratejisi yoluyla, bölgede yer alan aktörler arasındaki etkileşim sürecinin başarı ile sağlanmasının bölgesel kalkınmayı da beraberinde getireceği değerlendirilmektedir. Bölgesel gelişim stratejilerini içeren akıllı uzmanlaşma kentsel alanlar kadar kırsal alanlar için de önemlidir. Kırsal alanlarda akıllı uzmanlaşma ile ilgili kavram olan akıllı köylerin, yerel olanaklar ile girişimciliği, yerel kaynakları ve yerel iş gelişimini teşvik etmesi ile bölgesel ekonomik kalkınmaya katkıda bulunacaktır.

Yapılan araştırmaların analizine göre, yerel yönetimlerin sorumluluklarını yerine getirmede çeşitli zorluklar olduğu belirtilmiştir. Bunlar; kurumlar arası görev, yetki ve koordinasyon sorunları, insan kaynakları, mali ve teknik kaynak sorunları, araç gereç ve personel konusunda yaşanan sorunlardır. Bu sorunlar yerel yönetimlerin sorumluluklarını yerine getirmelerini sınırlamaktadır. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin; mali, teknik, insan kaynakları, kurumsal kapasitelerini artırmaları ve proje kapasitelerini güçlendirmeleri gerekmektedir. Ek olarak, yerel yönetimler bilgi ve teknolojileri uygulama kapasitelerini geliştirmelidir. Yerel birimler tek başına çözümü zor olan ortak sorunlarını ya da hizmetlerini ilgili kurumlarla kuracakları iş birlikleri ile sorunların ya da hizmetlerin daha etkin ve hızlı gerçekleşmesine olanak sağlayabileceğinden yerel ve bölgesel kalkınmaya olumlu katkıda bulunacaktır.

Sonuç olarak yerel yönetimler üstlendikleri roller ve yerel girişimlerle bölge ekonomisinin gelişmesine katkı sağlayan, bölgesel rekabet gücünü artıran aktörlerden biridir. Kalkınma sürecinde başarıya ulaşmak için yerel yönetimlerin yönetsel ve mali kapasitelerini geliştirmesi, finansman olanaklarını artırması, bilgi ve iletişim teknolojilerini uygulama kapasitelerini geliştirmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, bölgesel ve yerel kaynakların daha verimli ve daha yeşil kullanıldığı, rekabet gücünü artıracak projeler ve kalkınma stratejilerinin oluşturulması gerekmektedir. Akıllı şehir uygulamaları ve sürdürülebilir kalkınma uygulamalarını birlikte ele almaları gerekmektedir.

Bu noktada yerel yönetimlere merkezi yönetimden bağımsız kendi yerel sınırları içinde sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için yerel yeşil kalkınma, yeşil ekonomi, yeşil bütçeler gibi konular ile ilgili yeşil kamu politika ve stratejiler geliştirmesi önerilmektedir.

5. Araştırmanın etik yönü

Bu araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğunu beyan ederim.

6. Çıkar çatışması beyanı

Çalışmanın yazarı bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

7. Katkı oranı

Çalışmanın tüm aşamaları yazar tarafından tasarlanmış ve hazırlanmıştır.

8. Finansal Destek Beyanı

Bu çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluş tarafından maddi olarak desteklenmemiştir.

KAYNAKÇA

- Arslan, E., & Çetiner, T. (2021). Bölgesel kalkınmada yerel yönetimlerin rolü: Konya örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(24), 89–103. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.883281>
- Arslan, K. (2005). Bölgesel kalkınma farklılıklarının giderilmesinde etkin bir araç: bölgesel planlama ve bölgesel kalkınma ajansları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 275–294. <https://acikerisim.ticaret.edu.tr/items/03e597cd-a1b9-41fc-a043-0c61873ced8f>
- Azzahiroh, M., Salahudin, S., & Roziqin, A. (2021). Local government understanding in regional development planning: Systematic literature review. *Jurnal Studi Sosial Dan Politik*, 5(2), 177 –188. <http://dx.doi.org/10.19109/jssp.v5i2.8722>
- Botha, I., Botezatu, M. A., & Coanca, M. (2020). Innovative calculation model for evaluating regional sustainable development. *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, 54(3), 5–24. <http://dx.doi.org/10.24818/18423264/54.3.20.01>
- Clement, K., Hansen, M., & Bradley, K. B. (2003). Sustainable regional development: learning from nordic experience; *Nordregio*: Stockholm, Sweden, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:700461/FULLTEXT01.pdf>
- Cömertler, S. (2024). Kırsal alanlara yönelik gelişmekte olan akıllı paradigmalar. *Urban 21 Journal*, 2(2), 96–112. <https://dergipark.org.tr/en/pub/urbanjournal/issue/87847/1538826>

Tepecik, A., (2025). Bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler üzerine bir araştırma.

- Çelik Efşan, N., & Yılmaz, V. (2021). Yerel yönetim birimi olarak belediyelerin kentlerin yerel kalkınmasındaki etkilerinin değerlendirilmesi üzerine bir inceleme. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 6(1), 96–113. <https://dergipark.org.tr/en/pub/beuiibfaid/issue/61094/877715>
- Çetin, M. (2006). Teori ve uygulamada bölgesel sürdürülebilir kalkınma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(1), 1–20. <https://www.researchgate.net/profile/Murat-Cetin-5/publication/268400247>
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53–64. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusbd/issue/10272/126028>
- Davidescu, A. A., Apostu, S. A., Pantilie, A. M., & Amzuica, B. F. (2020). Romania’s South-Muntenia Region, towards sustainable regional development. Implications for regional development strategies. *Sustainability*, 12, 5799. <https://doi.org/10.3390/su12145799>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2003). *Bölgesel gelişme stratejisi, hedef ve operasyonel programlar*. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, <http://www.yayed.org/uploads/yuklemeler/inceleme-83.pdf>
- Du, J., Zhu, X., Li, X., & Ünal, E. (2024). What drives the green development behavior of local governments? A perspective of grounded theory. *Heliyon*, 10, 1–18. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e27744>
- Ergen, Z. (2021). Ekolojik dengeyle uyumlu yeşil bütçeler ve yerel yönetim uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(2), 62–73. <http://doi.org/10.35379/cusosbil.944665>
- Giaoutzi, M., & Nijkamp, P. (1993). *Decision support models for regional sustainable development: An application of geographic information systems and evaluation models to the Greek Sporades Islands*. Avebury.
- Hayta, Y., & Demiren, Y. (2024). Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yerelleşmesi: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Kent Akademisi Dergisi*, 17, 319–333. <https://doi.org/10.35674/kent.1507579>
- Horlings, I., & Padt, F. (2013). Leadership for sustainable regional development in rural areas: Bridging personal and institutional aspects. *Sustainable Development*, 21, 413–424. <http://dx.doi.org/10.1002/sd.526>

- Işık, N., Baysal, D., & Ceylan, O. (2010). Bölgesel kalkınma farklılıklarının giderilmesinde bir politika aracı olarak kalkınma ajansları. *Niğde Üniversitesi Dergisi İ.İ.B.F Dergisi*, 3(2), 1–18. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/niguiibfd/issue/19747/211356>
- Jovovic, R., Draskovic, M., Delibasic, M., & Jovovic, M. (2017). The concept of sustainable regional development-Institutional aspects, policies and prospects. *Journal of International Studies*, 10, 255–266. <https://doi:10.14254/2071-8330.2017/101/18>
- Kaya, M., & Alptürker, H. (2023). Yerel kalkınma ve turizmde yerelleşme sürecinde turizm taşıma kapasitesinin önemi üzerine bir değerlendirme. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 177–190. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turek/issue/82320/1333057>
- Kaya, Ş. M., & Güler, H. (2022). Yerel yönetimlerde güncel gelişmeler ve yerel siyaset tartışmaları. A. Belli, A. Aydın & A. Tunç (Ed.), *Türkiye’de yerel yönetimlerin mali yapısı ve sosyal harcamaları* (ss. 37–64) içinde. Orion Akademi.
- Kutgi, D., & Maden, S. I. (2018). Bölgesel yenilik sistemlerinde yeni bir yaklaşım: Akıllı uzmanlaşma stratejisi ve teorik temelleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 142–156. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/428807>
- Kutluay Tutar, F., Canbulut, S., & Tutar, N. F. (2022). Yerel ekonomik kalkınmada sürdürülebilir bir hayat için akıllı şehirler. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 8(43), 472–495. <http://dx.doi.org/10.2922>
- Liu, C., Dou, X., Li, J., & Cai, L. (2020). Analyzing government role in rural tourism development: an empirical investigation from China. *Journal of Rural Studies*, 79(1), ss. 177–188. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.08.046>
- Meng, X., Ding, T., & Wang, H. (2024). Urban resilience under local government competition: A new perspective on industrial resilience. *Cities*, 155, 105409. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105409>
- Mutlu, F. (2015). Yerel yönetimlerde katılımcı demokrasi anlayışı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 473–486. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.555>

Tepecik, A., (2025). Bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler üzerine bir araştırma.

Nijkamp, P., Van den Bergh, C. J. M., & Soeteman, F. J. (1990). Regional sustainable development and natural resource use. *World Bank Economic Review*, 4, 153–88. https://doi.org/10.1093/wber/4.suppl_1.153

Parlak, B. (2014). Avrupa Birliği perspektifinden merkezi yönetim yerel yönetim ilişkileri. *Tesam Akademi Dergisi*, 1, 7–40. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tesamakademi/issue/12943/156410>

Parlak Ünlü, E., & Karadağ, F. (2022). Sürdürülebilir kalkınma ve sosyal belediyeçilik kapsamında batı karadeniz belediye hizmetlerinin incelenmesi. *UNIKA Toplum ve Bilim Dergisi*, 2(2), 100–115. <https://dergipark.org.tr/en/pub/unikatoplumvebilim/issue/85516/1506768>

Popa, I., & Popescu, D. I. (2013). The importance of innovative clusters' proliferation for sustainable economic growth of Romania [Conference presentation]. In *Proceedings of the 7th International Management Conference New Management for the New Economy (pp. 583–595)*, Bucharest, Romania, 7–8 November, 2013.

Raszkowski, A., & Bartniczak, B. (2018). Towards sustainable regional development: Economy, society, environment, good governance based on the example of Polish regions. *Transformations in Business & Economics*, 17(2-44), 225 –245. <https://www.researchgate.net/publication/326056858>

Revell, K. (2013). Promoting sustainability and pro-environmental behaviour through local government programmes: examples from London, UK. *Journal of Integrative Environmental Sciences*, 10(3-4), 199–218. <https://doi.org/10.1080/1943815X.2013.858752>

Rodriguez-Plesa, E., Dimand, A. M., & Alkadry, M. G. (2022). Community social capital, political values, or organizational capacity? Indicators of engagement in sustainable public procurement at the local level. *Journal of Cleaner Production*, 338(2022), 1–11. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.130556>

Romao J., & Neuts, B. (2017). Territorial capital, smart tourism specialisation and sustainable regional development: Experiences from Europe. *Habitat International*, 68, 64–74. <https://sapientia.ualg.pt/entities/publication/8bfd737c-5bcb-44e1-b29f-cbbaab9d6b31>

- Sabet, N. S., & Khaksar, S. (2024). The performance of local government, social capital and participation of villagers in sustainable rural development. *The Social Science Journal*, 61(1), 1–29. <https://doi.org/10.1080/03623319.2020.1782649>
- Sabic, D., & Vujadinovic, S. (2017). Regional development and regional policy. *Zbornik radova- Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu*, 65(1a), 463–477. <https://doi.org/10.5937/zrgfub1765463V>
- Sevinç, H. (2011). Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 39–41. https://acikerisim.comu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12428/370/haktan_sevinc_makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sevinç, H., & Azgün, S. (2012). Bölgesel Kalkınmada ve İnanç Turizmi Bağlamında Akdamar Kilisesi Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 17–21. <https://ijses.org/index.php/ijses/article/view/80>
- Sezer, Ö., & Vural, T. (2010). Kamu hizmetlerinin sunumunda devletin değişen rolü ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yetki ve görev paylaşımı. *Maliye Dergisi*, 159, 203– 219. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/%C3%96zcanSEZER.pdf>
- Shi, Y., Ge, X., Yuan, X., Wang, Q., Kellett, J., Li, F., & Ba, K. (2019). An Integrated Indicator System and Evaluation Model for Regional Sustainable Development. *Sustainability*, 11(7), 2183. <https://doi.org/10.3390/su11072183>
- Smutko, L. S. (1994). Building a sustainable landscape: The costs and benefits of non-regulatory land protection [Conference presentation]. Presented at the *Community Economic Benefits from Land Conservation, Non-Regulatory Approaches to Coastal Resource Protection, NC Coastal Land Trust and NC Coastal Federation*, Pine Knoll Shores, NC, November 1994.
- Stimson, R. J., Stough, R. R., & Roberts, B. H. (2006). *Regional economic development: Analysis and planning strategy* (2nd ed.). Springer Science & Business Media.
- Şamat, M. Z., & Demirel, N. (2024). Stratejik Planlama ve Sürdürülebilirlik İlişkisinin Yerel Yönetimlere Yansıması. *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 12(1), 18–28. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jimeep/issue/85965/1487386>

Tepecik, A., (2025). Bölgesel sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimler üzerine bir araştırma.

- Tutar, F., & Demiral, M. (2007). Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(1), 65–83. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423880385.pdf>
- Türk, S. M. (2024). Yerel yönetimler ve demokrasi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 20(66), 430–444. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4080168>
- Vazquez-Barquero, A., & Rodríguez-Cohard, J. C. (2016). Endogenous development and institutions: Challenges for local development initiatives. *Environment and Planning C: Politics and Space*, 34(6), 1135–1153. <https://doi.org/10.1177/0263774X15624924>
- Wang, X., Hawkins, C.V., Lebrede, N., & Berman, E. M. (2012). Capacity to sustain sustainability: A study of US cities. *Public Administration Review*, 72(6), ss. 841–853. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-6210.2012.02566.x>
- Wang, X., Van Wart, M., & Lebrede, N. (2014). Sustainability leadership in a local government context: the administrator's role in the process. *Public Performance & Management Review*, 37(3), ss. 339–364. <http://dx.doi.org/10.2753/PMR1530-9576370301>
- Wang, X. Y., Gao, P. C., Song, C. Q., & Cheng, C. X. (2020). Use of entropy in developing SDG-based indices for assessing regional sustainable development: A provincial case study of China. *Entropy*, 22, 406–420. <https://doi.org/10.3390/e22040406>
- Yücel, S. (2022). *Sürdürülebilir kentleşme bağlamında yerel yönetimlerin rolü ve dönüşümü* (Tez No. 759522). [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden erişildi.